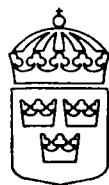

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1985/86:3 y

om anslag till statens arbetsgivarverk

AU
1985/86:3 y

Till finansutskottet

I betänkande FiU 1985/86:17 har finansutskottet behandlat bl. a. regeringens framställning om anslag för budgetåret 1986/87 till statens arbetsgivarverk. Sedan betänkandet på denna punkt återförvisats för ytterligare beredning har arbetsmarknadsutskottet beretts tillfälle att yttra sig över det aktuella förslaget till anslag.

Som motiv för återförvisning av ärendet har anförts att en till arbetsmarknadsutskottet remitterad motion innehåller yrkanden om beräkningen av anslaget till statens arbetsgivarverk och att dessa yrkanden inte har behandlats av finansutskottet.

Arbetsmarknadsutskottet får med anledning härav anförda följande.

Den åsyftade motionen är 1985/86:A742 av Birgit Friggebo och Kerstin Ekman (fp). I denna yrkas

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att MBL i regeringskansliet bör reduceras enligt de riktlinjer som anges i motionen,

2. att riksdagen beslutar avskaffa statens förhandlingsråd (FHR),

3. att riksdagen beslutar minska anslaget D 13. Statens arbetsgivarverk med 2 milj. kr.

Ordningen med förhandlingar och information enligt medbestämmandelagen i regeringsärendena har tilldragit sig ett betydande intresse i riksdagen. Den har sålunda tagits upp av konstitutionsutskottet i två granskningsbetänkanden, KU 1978/79:30 resp. 1983/84:30. I det senare betänkandet uttalade sig KU för en omprövning av verksamhetens omfattning och inriktning. Vidare har återkommande framställts motionsyrkanden om begränsningar av denna förhandlings- och informationsverksamhet. Senast har yrkanden av det slaget behandlats av utskottet i betänkande AU 1985/86:6, som avgjordes i kammaren den 10 december 1985. I det betänkandet konstaterade utskottet att arbetsgivarverket fått ett förhandlingsuppdrag i frågan och utskottet framhöll vikten av att förhandlingsarbetet snarast fullföljs.

Samma frågor har därefter i januari i år tagits upp på nytt inte bara i den nyssnämnda motionen A742 utan också i arbetsrättsliga kommittémotioner från moderata samlingspartiet och centerpartiet, 1985/86:A748 resp. 1985/86:A745. I dessa motioner sätts frågan in i ett bredare perspektiv, nämligen medbestämmandelagens tillämpning på hela den offentliga sektorn och avgränsningen av tillämpningen mot den politiska demokratin. Arbetsmark-

nadsutskottet anser att den aktuella frågan om förhandlings- och informationsverksamheten i regeringskansliet liksom tidigare skett bör hanteras i ett sådant större arbetsrättsligt sammanhang och inte som en delfråga i den statliga budgetprocessen. Det är utskottets avsikt att behandla frågan i höst i ett sammanhållet betänkande om medbestämmande i arbetslivet. För en sådan handläggningsordning talar ett ytterligare skäl.

Ordningen för kontakterna enligt medbestämmandelagen i regeringsärenden är närmare reglerad genom olika avtal mellan staten och de statsanställdas organisationer, framför allt 1977 års avtal om viss förhandlingsverksamhet och information och det s. k. tjänstetillsättningsavtalet men också genom bl. a. kommittéavtalet och det statliga medbestämmandeavtalet. Både konstitutionsutskottet och arbetsmarknadsutskottet har, som ovan sagts, förutskickat en omprövning av omfattning och inriktning av den hittillsvarande förhandlings- och informationsverksamheten. Med hänsyn till vad nu sagts bör omprövningen i första hand komma till stånd genom förhandlingar och nya avtal. Detta är också den handlingslinje som ligger bakom regeringens förhandlingsuppdrag till statens arbetsgivarverk.

Vill man inte gå fram förhandlingsvägen eller visar sig denna oframkomlig återstår möjligheten att riksdagen ingriper genom lagstiftning, närmast då genom ändringar i och tillägg till medbestämmandelagen eller lagen om offentlig anställning. Lagstiftningen skulle för att få avsedd effekt behöva innefatta bestämmelser som sätter de ovannämnda avtalen ur kraft. Utskottet anser att det är olämpligt att i rådande läge tillgripa en lagstiftningsåtgärd med sådan innebörd. Man bör först avvakta möjligheterna att nå resultat förhandlingsvägen. Även det nu anförda är skäl för uppskov till hösten med att behandla motionsyrkandena om medbestämmandelagens tillämpning i regeringskansliet.

När det gäller det andra yrkandet i motionen, avskaffande av statens förhandlingsråd, kan kort och gott konstateras att motionärernas önskemål härom redan är uppfyllt. Förhandlingsrådet upphörde nämligen – för övrigt på myndighetens eget förslag – med utgången av juni i förra året. Den förhandlings- och informationsverksamhet förhandlingsrådet svarade för liksom dess personal övertogs av arbetsgivarverket. En viss personalreduktion genomfördes i anslutning till organisationsändringen, bl. a. indrogs tjänsten som generaldirektör.

Arbetsmarknadsutskottet gör sammanfattningsvis följande bedömning.

Den besparing på arbetsgivarverkets anslag som motionärerna vill uppnå förutsätter att förhandlings- och informationsverksamheten avseende regeringsärendena kan bringas att omgående upphöra. Med utskottets ståndpunkt – att riksdagens prövning av den frågan lämpligen bör anstå till i höst – har denna förutsättning för besparingen fallit. Den andra i motionen angivna förutsättningen, att statens förhandlingsråd avskaffas, bygger som nyss påvisats på ett rent misstag om faktiska förhållanden. Motionärerna har därigenom också kommit att förbise att en del av den önskade besparingseffekten redan uppnåtts genom den personalreduktion som skedde när förhandlingsrådet upphörde. Dessutom framgår det inte av motionen i vad mån den föreslagna anslagsnedskärningen lämnar utrymme för uppsägningslöner och andra personalavvecklingskostnader enligt anställningsskyddsla-

gen och det statliga trygghetsavtalet för den personal vid arbetsgivarverket som skulle bli övertalig vid genomförande av motionens förslag.

AU 1985/86:3 y

Med det anförda överlämnas yrkande 3 i motion 1985/86:A742 till finansutskottet för handläggning. Yrkandet avstyrks på de ovan angivna skälen. Det synes lämpligt att yrkande 2 i samma motion handläggs samtidigt varför även det yrkandet överlämnas till finansutskottet. Det ligger i sakens natur att yrkandet avstyrks av arbetsmarknadsutskottet.

Stockholm den 15 maj 1986

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Alf Wennerfors (m), Lahja Exner (s), Gustav Persson (s), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Charlotte Branting (fp), Sonja Rembo (m), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Mona Sahlin (s), Anders G Högmark (m), Sigge Godin (fp), Monica Ohman (s), Karl-Erik Persson (vpk) och Görel Thurdin (c).

Särskilt yttrande

Charlotte Branting (fp) och Sigge Godin (fp) anför:

Informations- och förhandlingsverksamheten i regeringskansliet har en betydande omfattning, men man kan, som konstitutionsutskottet har gjort i sitt granskningsarbete, ifrågasätta om insatserna i form av tid och resurser står i proportion till de uppnådda resultaten, detta oavsett om man ser verksamheten från arbetstagar- eller arbetsgiversynpunkt.

Den nuvarande ordningen kan också kritiseras från den politiska demokratis synpunkt. Den innefattar att det i den politiska beslutsprocessen har förts in ett åläggande att förhandla med personalorganisationerna som ett moment i denna process. Förhandlingarna förs visserligen av ett ämbetsverk – tidigare statens förhandlingsråd och numera statens arbetsgivarverk – men under direkt medverkan av tjänstemän från regeringens kansli. Förhandlingarna kommer dessutom in i ett sent stadium av beslutsprocessen och rör sig därmed inte om några preliminära ståndpunkter utan om regeringens slutliga ställningstaganden.

Som påpekas i förevarande yttrande till finansutskottet har både konstitutionsutskottet och arbetsmarknadsutskottet i tidigare sammanhang förutskickat att det skall ske en omprövning av omfattningen och inriktningen av den hittillsvarande förhandlings- och informationsverksamheten i regeringskansliet. Regeringen uppdrog den 14 februari 1985 åt arbetsgivarverket att på statens vägnar ta upp förhandlingar med de berörda personalorganisationerna. Förhandlingarna skall syfta till nya kollektivavtal om medbestämmande vid beredningen av regeringsärendena.

Trots att det nu har gått drygt ett år sedan arbetsgivarverket fick sitt förhandlingsuppdrag har något resultat inte kunnat redovisas. I årets

budgetproposition (bilagan Gemensamma frågor) konstateras endast att förhandlingar har inletts. Med tanke på att såväl praktiska som principiella skäl talar för att den nuvarande förhandlings- och informationsverksamheten avskaffas eller i varje fall starkt reduceras kan en så långsam takt i handläggningen inte godtas. Vi har mot den bakgrunden begärt att arbetsmarknadsutskottet skall ta upp till beredning de i motion A742 liksom i motionerna A745 och A748 aktualiserade frågorna om medbestämmandelagen och dess tillämpning i regeringskansliet. Vi har därmed avsett att beredningen skulle leda till att riksdagen föreslås ta förnyade initiativ som påskyndar övergången till en ny ordning på detta område i kanslihuset. I denna handläggningsfråga har vi emellertid blivit överröstade av utskottets majoritet, som har föredragit att uppskjuta beredningen av ärendet till hösten.

Eftersom utskottsmajoritetens ställningstagande leder till att någon saksprövning av förhandlings- och informationsverksamheten i regeringskansliet nu inte kommer till stånd utan denna verksamhet fortgår tills vidare i oförändrad omfattning finns uppenbarligen inte förutsättningar att genomföra den anslagsminskning som motion A742 syftar till. Kostnadsfrågan kan emellertid aktualiseras på nytt i samband med kommande behandling i höst av medbestämmandefrågorna, och vi kommer självfallet att bevaka densamma i det sammanhanget.